

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра міжнародних економічних відносин

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття
освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
за освітньою програмою «Міжнародна економіка»

**«СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ
ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО
РЕГІОНУ»**

Виконав: студент 4 курсу ЦЗВФН, гр. 7
Марковський Артур Олегович _____
(підпис)

Науковий керівник:
старший викладач кафедри МЕВ
Гусенко Ольга Сергіївна _____
(підпис)

Одеса – 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ.

Актуальність теми. Сучасне поглиблення процесу глобалізації посилює рівень економічної взаємозалежності країн і розширює відкритість національних ринків. За цих умов швидко змінюються обсяги та структура міжнародних потоків товарів і послуг, що потребує вдосконалення інструментів регулювання зовнішньоторговельної діяльності та підвищення рівня ефективності зовнішньоторговельних відносин. В останні роки ці виклики набули ознак особливої актуальності як для України так і для її регіонів, економіка яких є відкритою, залежною від зовнішніх ринків, з високим рівнем незбалансованості зовнішньої торгівлі товарами.

Висока залежність регіонів України від зовнішньоекономічних зв'язків, низькі показники конкурентоспроможності експортних товарів – характеристичні особливості сучасного етапу розвитку регіональної економіки. У цьому контексті важливого значення набуває дослідження впливу факторів і визначення перспектив підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами регіонів України.

Сьогодні, зовнішня торгівля як форма міжнародних економічних відносин є складовою рівноважного економічного розвитку суспільства, сприяє посиленню конкурентоспроможності регіональної економіки, підвищує рівень життя населення та забезпечує найповніше задоволення його потреб. Зогляду на високий рівень впливу екзогенних факторів, зокрема, воєнної агресії Росії на економіку регіонів України, зовнішньоторговельна діяльність за сучасних умов зазнає негативних трансформацій, що актуалізує необхідність дослідження її стану та визначення перспектив підвищення її ефективності.

Мета і завдання кваліфікаційної роботи. Головною метою дослідження є аналіз сучасного стану та перспектив підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону.

Для реалізації мети, що поставлена, потрібно вирішити наступні завдання:

- дослідити сутність поняття зовнішня торгівля та ефективність зовнішньої торгівлі;
- систематизувати основні теорії розвитку торгівлі;
- систематизувати основні чинники впливу на ефективність зовнішньої торгівлі товарами на регіональному рівні;
- узагальнити методи аналізу ефективності зовнішньої торгівлі товарами регіону;
- проаналізувати сучасний стан та динаміку зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону;
- здійснити SWOT- аналіз Причорноморського регіону;
- визначити сценарії економічного розвитку Причорноморського регіону;
- проаналізувати показники ефективності зовнішньої торгівлі товарами в Причорноморському регіоні;

- запропонувати пріоритетні напрями підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону за рахунок удосконалення інституційно-інфраструктурної складової;
- визначити напрями підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону в умовах дії воєнного стану та воєнної агресії РФ.

Об'єктом дослідження є ефективність зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону та перспективи її підвищення.

Предметом дослідження виступають теоретико-методичні та організаційно-економічні рішення щодо сучасного стану зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону та перспектив підвищення її ефективності.

Методи дослідження. Теоретико-методологічною основою кваліфікаційної роботи бакалавра є сучасні концептуальні положення економічної теорії та науки, а також напрацювання та розробки у сфері зовнішньої торгівлі провідних вітчизняних і зарубіжних вчених. У дослідженні, виконаному на засадах системного підходу, використано сукупність таких загальнонаукових і статистичних методів: *узагальнення та систематизації*, за допомогою яких обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження ефективності зовнішньої торгівлі на регіональному рівні; *аналізу динамічних рядів* – для визначення змін явищ у часі; *графічний і табличний* – для унаочнення результатів дослідження; *індексний* – для розрахунку показників ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону.

Використання у роботі згаданих методів дало можливість оцінити рівень ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону, окреслити тенденції її розвитку на перспективу, сформулювати якісне інформаційно-аналітичне забезпечення всебічного аналізу й оцінювання, що слугує підґрунтям визначення основних напрямів підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону. Розрахунки здійснено в програмному середовищі Microsoft Excel.

Інформаційна база дослідження. Для написання кваліфікаційної роботи використовувалися наукові праці українських та зарубіжних вчених-економістів, серед яких особливо доцільно виокремити Шкуропадську Д., Гусенко О.С., Платошина А.С., Кутідзе Л. С., Круп'яка І.Й., Крупіна В.Є., Тимофеєнко С.А., Лапшина В.І., Мазаракі А.А., А.Сміта, Д.Рікардо, М.Портера та інших.

Інформаційно-довідковою базою є стратегічні програмні та нормативно-правові документи, матеріали Державної служби статистики України та її управлінь в Одеській, Миколаївській та Херсонській областях; наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених, матеріали конференцій і семінарів, монографії, збірники та наукові статті; інтернет-ресурси тощо.

Публікації та апробація результатів дослідження. За результатами виконання кваліфікаційної роботи бакалавра була прийнята участь у студентській

конференції факультету міжнародної економіки Одеського національного університету та Міжнародній науково-практичній конференції та опубліковані наступні статті:

1. Марковський А. Стан та динаміка зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону/ Минуле, сучасне, майбутнє: матеріали наукової студентської конференції ОНЕУ (м. Одеса, 15 квітня 2022 р.). – Одеса. Випуск 12. - 2022. (у друці).
2. Марковський А., Гусенко О. Фактори впливу на ефективність зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону/*Scientific Collection «InterConf»*, (106): with the Proceedings of the 5th International Scientific and Practical Conference «Recent scientific investigation» (April 26-28, 2022). Oslo, Norway; pp. 40-50. Available at: <https://interconf.top/documents/2022.04.26-28.pdf>

Структура роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 108 сторінок. Робота містить 12 таблиць та 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра «ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ РЕГІОНУ» розглядається сутність економічних категорій зовнішня торгівля регіону та ефективність зовнішньої торгівлі регіону. Систематизовано фактори впливу на ефективність зовнішньої торгівлі товарами регіону та визначено методи аналізу ефективності зовнішньої торгівлі товарами регіону.

У другому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра «АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ» проаналізовано показники сучасного стану та динаміки зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону. Проведено SWOT-аналіз ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону з видами потенціалів. Проаналізовані показники ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи бакалавра «ПЕРСПЕКТИВИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗОВНІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ ТОВАРАМИ ПРИЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ» визначені перспективи підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону за рахунок удосконалення інституційно-інфраструктурної складової. Особливий наголос зроблено на перспективах підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону в умовах дії воєнного стану та повномасштабної агресії РФ.

ВИСНОВКИ:

За результатами аналізу теоретико-методичних основ дослідження ефективності зовнішньої торгівлі регіонів, зробленого кваліфікаційній роботі бакалавра, було визначено, що зовнішня торгівля – основа ефективного економічного розвитку будь-якої країни. Завдяки провадженню зовнішньоекономічної діяльності національна економіка взаємодіє з економіками інших країн світу. Водночас зовнішня торгівля – це основний потік товарів і послуг, через який глобальний світовий ринок шляхом посередництва інтернаціональної вартості та світових цін впливає на внутрішнє виробництво країни, диктуючи при цьому конкретні параметри виробництва, рівень витрат і стандарти якості для підвищення конкурентоспроможності національної продукції.

Було визначено, що важливим аспектом при дослідженні міжнародної торгівлі є аналіз та систематизація існуючих теорій торгівлі, вивчення яких дасть змогу зрозуміти механізм її функціонування для вибору показників оцінювання. В розділі були розглянуті традиційні теорії, розвиток міжнародної торгівлі умовно можна поділити на дві категорії: з позицій пропозиції та попиту. Усвідомлення переваг і недоліків розглянутих теорій, а також їхня систематизація з позицій пропозиції та попиту є підґрунтям для оцінювання торгівлі, що дає змогу виявити основні показники для вимірювання і статистичного спостереження торгівлі. Крім того, важливим є той факт, що сучасна теорія міжнародної торгівлі приділяє однакову увагу і попиту, і пропозиції товарів.

Також в роботі було визначено, що на регіональному рівні зовнішня торгівля здійснюється за такими напрямками:

- експорт;
- імпорт;
- фінансово-економічні заходи для стимулювання експорту, розвитку експортного потенціалу та виробництв для заміщення імпорту;
- розвиток інфраструктури зовнішньоторговельної діяльності тощо.

Досліджуючи ефективність зовнішньої торгівлі регіону, в роботі були зроблені наступні теоретичні передумови:

- економічна ефективність зовнішньоторговельної діяльності регіону є сукупним результатом діяльності господарюючих суб'єктів, які ведуть зовнішньоекономічну діяльність;
- економічна ефективність зовнішньої торгівлі демонструє ефективність регіональних інститутів влади, які здатні надавати істотну підтримку своїм експортерам, лобіюючи їх інтереси як на державному рівні, так і на зовнішніх ринках;

- ефективність зовнішньої торгівлі визначається системою показників, яка охоплює фінансові, виробничі, інформаційні, інноваційні і соціальні аспекти зовнішньоторговельної діяльності регіону;
- ефективна зовнішня торгівля регіону, безумовно, є чинником його економічного зростання.

В роботі було здійснення трактування основних факторів, що мають помітний вплив на ефективність зовнішньої торгівлі регіону. Класифікаційно їх можна розподілити на дві групи: зовнішні і внутрішні. Також була представлена концептуальна схема основних проблем, які заважають підвищенню ефективності зовнішньої торгівлі регіонів України.

Також в роботі була надана методика оцінки розвитку зовнішньої торгівлі в регіоні, яка враховує потенціал розвитку зовнішньої торгівлі і ефективність зовнішньої торгівлі регіону. Методика дозволяє зробити аналіз, використовуючи статистичну інформацію про регіон, що надає можливість її використовувати широкому колу дослідників.

На підставі аналізу ефективності зовнішньої торгівлі товарами, здійсненого кваліфікаційній роботі бакалавра, було визначено, що 2018-2021 роках питома вага експорту Причорноморського регіону дещо знизилася порівняно з 2015-2017 роками. Однак, у січні 2022 року спостерігалось найвище значення – 9,95% за зазначений період. Щодо питомої ваги Причорноморського регіону в загальному імпорті товарів України, то тут простежується аналогічна тенденція. Якщо у 2015 році питома вага регіону в загальному імпорті України склала 4,5%, то у 2021 році – 8,18%.

Було проаналізовано зростання обсягів експорту товарів Причорноморського регіону протягом 2015-2020 років та визначено, що воно було достатньо незначним. Однак, у 2021 році, незважаючи на пандемію коронавірусу, відбулося значне зростання обсягів експорту з 3889669,49 тис. дол. у 2020 році до 5567807,15 тис. дол. у 2021 р. Щодо обсягів імпорту товарів, можна зазначити, що протягом 2015-2021 років простежується зростання імпорту Причорноморського регіону.

Сальдо зовнішньої торгівлі товарами в Причорноморському регіоні протягом досліджуваного періоду завжди було позитивним. Найвищі показники сальдо зовнішньої торгівлі були у 2015 та 2021 роках - 1886065,40 тис. дол. та 1800283,90 тис. дол. відповідно.

Щодо географічної структури експорту Причорноморського регіону, то особливий наголос треба зробити на переорієнтації експорту товарів з країн Європи (зокрема країн ЄС) на країни Азії. Так, експорт в країни Азії протягом 2014-2019 років демонстрував істотні темпи зростання. Так, у 2017 році експорт до країн Азії продемонстрував найвищий показник за досліджуваний період – 958,2 млн.дол. У той час як експорт в країни Європи починаючи з 2008 року зменшується й у 2021 році становить 901,6 млн. дол.

Географічна структура імпорту товарів з регіонів світу до Причорноморського регіону у 2000-2020 роках демонструє істотне збільшення, починаючи з 2002 року ваги країн Азії. У 2008-2013 роках обсяг імпорту з країн Азії мав найбільші значення за досліджуваний період. Починаючи з 2014 року обсяги імпорту з цієї групи країн істотно зменшилися, у той час як імпорт з країн Європи практично не змінився.

В роботі був здійснений аналіз товарної структури експорту Причорноморського регіону у 2019-2021 роках, за яким зроблені такі висновки. Головною статтею експорту усіх областей Причорноморського регіону були «Продукти рослинного походження» (зокрема, зернові культури). Однак, експорт цієї категорії товарів має різні тенденції, зокрема, в Одеській області відбулося зниження обсягів експорту продукції рослинного походження, з 53,3% до 43,1%. У Херсонській області зниження відбулося зі 42,7% у 2019 році до 27,1% у 2021 р. У Миколаївській області обсяги експорту продемонстрували зростання – зі 62,5% до 64,7% у 2021 р. Відбулося збільшення питомої ваги в експорті товарної позиції «Жири та олії рослинного та тваринного походження» у областях Причорноморського регіону. Цікавим є істотне збільшення питомої ваги позиції «Недорогоцінні метали та вироби з них» у Херсонській області – з 5,3% у 2019 році до 22,3 у 2021 р.

Аналіз товарної структури імпорту Причорноморського регіону у 2019-2021 роках продемонстрував, що основними товарними категоріями імпорту до областей Причорноморського регіону є «Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання» та «Мінеральні продукти». Варто звернути уваги на істотне падіння обсягів імпорту машин, обладнання та механізмів. Так, у Херсонській області падіння відбулося 63,2% у 2019 р. до 22,1% у 2021 р.

В роботі був здійснений SWOT – аналіз Причорноморського регіону за видами потенціалів та SWOT – аналіз зовнішнього середовища регіону.

В залежності від впливу тих чи інших чинників (зовнішніх або внутрішніх) можуть відбуватись різноманітні структурні зрушення, які формуватимуть розвиток окремих секторів економіки, видів діяльності та сфер на регіональному рівні та відповідно впливатимуть на конкурентоспроможність регіону. У зв'язку із цим були розроблені основні сценарії економічного розвитку Причорноморського регіону.

В роботі було визначено, що економіка Причорноморського регіону вважається достатньо відкритою, оскільки в певні роки протягом досліджуваного періоду, експортна квота перевищувала 35%. Зокрема, у 2013-2018 роках та у 2021 році, коли експортна квота становила 35,26%.

Імпортна квота характеризує ступінь імпортової залежності регіону. Безпечним для регіональної економіки вважається значення $\leq 15\%$, перевищення свідчить про велику залежність економіки регіону від зовнішніх поставок, що обумовлюється слабкістю регіонального виробництва. За даними табл. 2.5,

імпортна квота протягом досліджуваного періоду істотно перевищувала визначене значення. Отже, ми можемо зробити висновок, що Причорноморський регіон має високу ступінь імпортової залежності.

Економіка регіону вважається відкритою, коли зовнішньоторговельна квота є більшою за одиницю. Протягом досліджуваного періоду цей показник не перевищував 1, тобто економіка Причорноморського регіону є закритою.

Коефіцієнт покриття імпорту експортом Причорноморського регіону показує ступінь збалансованості зовнішньої торгівлі регіону. Якщо показник перевищує 1, то можна сказати, що зовнішня торгівля збалансована. За даними таблиці 2.5., ми можемо зробити висновок, що починаючи з 2014 року зовнішня торгівля Причорноморського регіону є збалансованою.

Була проаналізована ефективність зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону за структурним методом (метод ABC та XYZ – аналізу).

В роботі був здійснений аналіз ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону за 2011-2021 роки. В цілому, за досліджуваний період ефективними вважаються 2012-2013 роки та 2021 рік, коли загальний показник ефективності зовнішньої торгівлі товарами складав 3,06; 4,06 та 1,66 відповідно.

За результатами аналізу перспектив підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону у кваліфікаційній роботі бакалавра були визначені такі напрямки підвищення за рахунок удосконалення інституційної та інфраструктурної складової, а саме:

1. Здійснення диверсифікації товарної структури регіонального експорту.
2. Балансування структури експорту та імпорту у розрізі країн-торговельних партнерів Причорноморського регіону. У цих структурах не мають домінувати частки окремих країн задля уникнення політичних і зовнішньоекономічних ризиків.
3. Спрямування політики імпортозаміщення на посилення орієнтації певних категорій промислових виробництв (конкурентних передусім за цінovими параметрами) на задоволення потреб внутрішнього ринку як у споживчих товарах для населення, так і продукції промислового призначення (товарів проміжного споживання).
4. Створення ефективного інституційного середовища зовнішньої торгівлі товарами в Україні.
5. Удосконалення портово-логістичної системи зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону.

Також в роботі був здійснений аналіз наслідків введення воєнного стану та воєнної агресії РФ на перспективи підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону. Оскільки для областей Причорноморського регіону основними експортними товарами до початку воєнної агресії були продукція рослинного походження, жири та олії тваринного та рослинного

походження та готові харчові продукти, то був визначений вплив ведення воєнних дій саме на ці категорії експорту.

Було визначено, що Україна стабільно входить до п'ятірки провідних світових експортерів зернових і зернобобових. За результатами 2020-2021 маркетингового року експорт зернових і зернобобових та продуктів їх переробки склав 44,9 млн тонн. Зокрема, експортовано 16,6 млн тонн пшениці, 4,2 млн тонн ячменю, 18,4 тис. тонн жита, 23,1 млн тонн кукурудзи, а також 126,9 тис. тонн борошна. Важливість ролі України особливо виявилася під час пандемії COVID-19, коли було зруйновано глобальні ланцюги постачання товарів. Україна продовжила виконувати свої зобов'язання та істотно сприяла продовольчій безпеці своїх партнерів на Близькому Сході, в Європі, Південно-Східній Азії та Північній Африці.

Також було визначено, що воєнні дії, які ведуться РФ на території України, мають такі негативні наслідки:

1. порушення цілісних ланцюгів постачання продукції сільського господарства та харчових продуктів (від первинного виробництва до реалізації продукції споживачеві), а також діяльності щодо створення доданої вартості в АПК, пов'язаної із виробництвом, переробленням, розподілом, споживанням й утилізацією харчових продуктів;
2. зрив посівної кампанії, що є особливо загрозливим, зважаючи на високі світові ціни на газ і, відповідно, міндобрива. Активні бойові дії наразі відбуваються в тих областях, де вирощують більшу частину пшениці, зокрема Одеській області та тимчасову окупацію частини Херсонської області. Сукупно це призведе до зменшення врожайності, зборів і експорту зернових;
3. ускладнений експорт української продукції на зовнішні ринки через блокування портів України з боку РФ (60% сільськогосподарської продукції України експортується морем, основному через порти Причорноморського регіону), що негативно вплине насамперед на країни, які залежать від імпорту харчової продукції.

В роботі було зазначено, що для мінімізації виявів глобальної продовольчої кризи необхідно якнайшвидше захистити і підтримати виробництво сільськогосподарської продукції в Україні в умовах воєнного стану, скориставшись можливостями впливу України на глобальну продовольчу політику, які вона здобула завдяки досягненню провідних позицій на світових ринках окремих видів сільськогосподарської продукції, а також активізації співпраці з міжнародними й міжурядовими організаціями, зокрема ФАО, щодо трансформації продовольчих систем.

АНОТАЦІЯ

Марковський Артур Олегович, «Стан та перспективи підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра
292 «Міжнародні економічні відносини» за освітньою програмою «Міжнародна економіка»
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2022 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єктом дослідження є ефективність зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону та перспективи її підвищення.

У роботі розглядаються теоретико-методичні основи дослідження ефективності зовнішньої торгівлі товарами регіону. Систематизовано фактори впливу на ефективність зовнішньої торгівлі товарами регіону та визначено методи аналізу ефективності зовнішньої торгівлі товарами регіону.

Проаналізовано показники сучасного стану та динаміки зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону. Проведено SWOT-аналіз регіону. Визначені можливі сценарії підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону. Проаналізовані показники ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону.

Визначені перспективи підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами в Причорноморському регіоні за рахунок удосконалення інституційно-інфраструктурної складової. Особливий наголос зроблено на аналізі напрямів підвищення ефективності зовнішньої торгівлі товарами Причорноморського регіону в умовах воєнної агресії РФ.

Ключові слова: Причорноморський регіон, зовнішня торгівля регіону, ефективність зовнішньої торгівлі товарами регіону, товарна та географічна структура зовнішньої торгівлі товарами, SWOT-аналіз, експортна квота, імпортна квота, ABC та XYZ – аналіз, загальний показник ефективності зовнішньої торгівлі товарами регіону, диверсифікація, балансування структури експорту, інституційне середовище зовнішньої торгівлі, портово-логістична система, воєнна агресія, посівна.

SUMMARY

Markovsky Artur Olehovych, "Status and prospects of improving external efficiency trade in goods of the Black Sea region",
qualification work for a bachelor's degree 292 "International Economic Relations" under the educational program "International Economics"
Odessa National Economic University
Odesa, 2022

The bachelor's thesis consists of three sections. The object of the study is the effectiveness of foreign trade in goods of the Black Sea region and prospects for its improvement.

The paper considers the theoretical and methodological foundations of the study of the effectiveness of foreign trade in goods of the region. The factors influencing the efficiency of foreign trade in goods of the region are systematized and the methods of analysis of the efficiency of foreign trade in goods of the region are determined.

Indicators of the current state and dynamics of foreign trade in goods of the Black Sea region are analyzed. A SWOT analysis of the region was conducted. Possible scenarios for improving the efficiency of foreign trade in goods of the Black Sea region have been identified. The indicators of efficiency of foreign trade in goods of the Black Sea region are analyzed.

Prospects for improving the efficiency of foreign trade in goods in the Black Sea region by improving the institutional and infrastructural component have been identified. Special emphasis is placed on the analysis of ways to increase the efficiency of foreign trade in goods of the Black Sea region in the context of Russian military aggression.

Key words: Black Sea region, foreign trade of the region, efficiency of foreign trade of goods of the region, commodity and geographical structure of foreign trade in goods, SWOT-analysis, export quota, import quota, ABC and XYZ-analysis, general indicator of efficiency of foreign trade in goods balancing the structure of exports, the institutional environment of foreign trade, port and logistics system, military aggression, sowing.